

Sygn. akt III AUa 58/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Bożena Grubba
Sędziowie:	SA Alicja Podlewska (spr.) SA Maciej Piankowski
Protokolant:	sekr. sądowy Anna Kowalewska

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2017 r. w Gdańsku

sprawy K. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy

na skutek apelacji K. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 listopada 2016 r., sygn. akt IV U 2620/16

oddala apelację.

SSA Alicja Podlewska SSA Bożena Grubba SSA Maciej Piankowski

Sygn. akt III AUa 58/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 lipca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił ubezpieczonemu K. P. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, wobec nieudowodnienia wymaganego co najmniej 5 letniego okresu ubezpieczenia w ostatnim dziesięcioleciu przed dniem złożenia wniosku, a także przed datą powstania niezdolności do pracy ustaloną przez lekarza orzecznika ZUS.

W odwołaniu od powyższej decyzji K. P. wskazał, nie mógł podjąć żadnej pracy w dziesięcioleciu przed datą złożenia wniosku, gdyż stan zdrowia mu na to nie pozwalał. W grudniu 2003 r. i we wrześniu 2006 r. został zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, przy czym od października 2008 r. na stałe. Obecnie lekarz orzecznik

ZUS również ustalił u niego całkowitą niezdolność do pracy. Ubezpieczony zaznaczył, że pracę zawodową rozpoczął z dniem 1 lipca 1970 r. i pracował aż do 1990 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji. Zaznaczył, że ostatni okres ubezpieczenia upłynął w dniu 12 stycznia 2005 r. Organ rentowy podkreślił, iż dołączone do odwołania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności ubezpieczonego pozostają bez wpływu na zasadność decyzji.

Wyrokiem z dnia 15 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania.

Ubezpieczony K. P. urodził się w dniu (...)

Decyzją z dnia 2 października 1990 r., ubezpieczonemu przyznane zostało prawo do renty inwalidzkiej trzeciej grupy inwalidów od dnia 11 stycznia 1990 r., które przysługiwało mu do dnia 30 listopada 1991 r. Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy ubezpieczony posiadał także w okresach od dnia 1 stycznia 1994 r. do dnia 30 września 1995 r. (renta inwalidzka trzeciej grupy inwalidów) i od dnia 25 października 1996 r. do dnia 31 grudnia 2003 r. (renta inwalidzka pierwszej grupy inwalidów, renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy) i od stycznia 2002 r. – renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

Decyzją z dnia 20 listopada 2003 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, albowiem orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 17 listopada 2003 r. stwierdzono, że ubezpieczony jest zdolny do pracy. Odwołanie od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 27 maja 2004 r., V U 6141/03.

Decyzjami z dnia 23 sierpnia 2005 r. i z dnia 18 grudnia 2006 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z uwagi na niestwierdzenie niezdolności do pracy. Od decyzji tych ubezpieczony nie złożył odwołania.

W dniu 7 listopada 2011 r. ubezpieczony złożył kolejny wniosek o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Orzeczeniem z dnia 22 listopada 2011 r. i z dnia 5 stycznia 2012 r. lekarz orzecznik ZUS i komisja lekarska ZUS uznali, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy.

Decyzją z dnia 17 stycznia 2012 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Ubezpieczony wniósł odwołanie od tej decyzji, które było rozpoznawane przez Sąd Okręgowy w Toruniu pod sygnaturą akt IV U 464/12. Wówczas w toku postępowania Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z opinii biegłych lekarzy oraz obserwacji psychiatrycznej ubezpieczonego. W opinii końcowej (z dnia 20 lutego 2013 r.) biegli stwierdzili, że ubezpieczony jest częściowo niezdolny do pracy przynajmniej od daty złożenia wniosku, tj. od dnia 7 listopada 2011 r. z powodu organicznych zaburzeń osobowości o rysie paranoicznym. Wskazali także, że występujące u ubezpieczonego zaburzenia psychiczne mają charakter przewlekły i w podobnym nasileniu mogły występować 2-3 lata przed datą złożenia wniosku. Zaznaczyli jednak, że nie jest możliwe precyzyjne określenie daty powstania niezdolności do pracy. Wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Toruniu oddalił odwołanie (uzasadnienie wyroku nie było sporządzone).

W dniu 23 czerwca 2016 r. ubezpieczony złożył kolejny wniosek o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Orzeczeniem z dnia 7 lipca 2016 r. lekarz orzecznik ZUS ustalił, że ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy od dnia 1 czerwca 2016 r. Ubezpieczony nie złożył sprzeciwu od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS.

Decyzją z dnia 27 lipca 2016 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Ostatni okres ubezpieczenia ubezpieczonego zakończył się w dniu 12 stycznia 2005 r. Na ten dzień skarżący posiadał 19 lat, 7 miesięcy i 27 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, iż stan faktyczny ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sądowych oraz w załączonych aktach rentowych, które nie budziły żadnych wątpliwości. Również żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności, ani też prawdziwości zawartych w nich informacji.

Sąd I instancji zważył, że w aktualnym stanie rzeczy ubezpieczony nie miał żadnych możliwości nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Nic w tym zakresie nie zmienia to, że ubezpieczony został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy od dnia 1 czerwca 2016 r. Pierwszoplanowe znaczenie w tej mierze miał wyrok Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 10 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy podkreślił, iż rozpoznając niniejszą sprawę był wskazanym wyrokiem związany.

W myśl art. 366 k.p.c. wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Z kolei zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c., orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 sierpnia 2015 r. (I UK 477/14, LEX nr 1809873) w judykaturze tego Sądu przyjmuje się, że moc wiążąca orzeczenia może być rozważana tylko wtedy, gdy rozpoznawana sprawa jest inna niż ta, w której wydano poprzednie orzeczenie oraz gdy kwestia rozstrzygnięta innym wyrokiem stanowi zagadnienie wstępne. Waler prawny rozstrzygnięcia (osądzenia) zawartego w treści prawomocnego orzeczenia jest ściśle związany z powagą rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.) i występuje w nowej sprawie pomiędzy tymi samymi stronami, choć przedmiot obu spraw jest inny. W nowej sprawie nie może być wówczas zastosowany negatywny (procesowy) skutek powagi rzeczy osądzonej, polegający na niedopuszczalności ponownego rozstrzygnięcia tej samej sprawy. Występuje natomiast skutek pozytywny (materialny) rzeczy osądzonej, przejawiający się w tym, że rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu (rzecz osądzona) stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami nowy spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto to w prawomocnym, wcześniejszym wyroku, a więc w ostatecznym rezultacie procesu uwzględniającym stan rzeczy na datę zamknięcia rozprawy. W kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może ona być już ponownie badana. Związanie orzeczeniem oznacza zatem zakaz dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią, a nawet niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego (por. wyrok z dnia 27 marca 2014 r., III UK 115/13, LEX nr 1554419 i powołane w nim orzeczenia).

Wobec tego Sąd Okręgowy przyjął, iż ubezpieczony według stanu na dzień wydania decyzji, której dotyczył wyrok Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 10 kwietnia 2013 r., tj. na dzień 17 stycznia 2012 r. nie był uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy. Brak uprawnień rentowych na dzień 17 stycznia 2012 r. oraz niez uzyskanie przez ubezpieczonego od dnia 13 stycznia 2005 r. dalszych okresów składkowych i nieskładkowych skutkowało tym, iż obecnie nie było możliwości nabycia przez ubezpieczonego uprawnień rentowych.

Zgodnie z treścią art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887 ze zm., zwanej dalej ustawą emerytalną), prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

- 1) jest niezdolny do pracy,
- 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy,
- 3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11-12, 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-3, 5 lit. a, pkt 6 i 12 albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

W myśl ust. 2 tego przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Z kolei przepis art. 58 ustawy wskazuje szczegółowo wymiar wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego. Zgodnie z ust. 1 pkt 5 warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 5 lat - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat. Okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy (ust. 2 zd. 1).

Stosowanie zaś do ust. 4 przepisu ust. 2 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Osobie, która spełniła warunki określone w art. 57, przysługuje renta stała, w przypadku trwałej niezdolności do pracy (art. 59 ust. 1 pkt 1 ustawy) bądź okresowa - jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa (art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy).

Wobec tego Sąd Okręgowy stwierdził, że wobec ubezpieczonego nie znajdują zastosowania przepisy art. 57 ust. 2 i art. 58 ust. 4 ustawy emerytalnej, albowiem ubezpieczony nie wykazał wymaganej przez te przepisy długości okresów składkowych i nieskładkowych. W konsekwencji przyznanie uprawnień emerytalnych uzależnione było od wykazania przez ubezpieczonego, iż w ostatnim dziesięcioleciu przed dniem złożenia wniosku tj. od 23 czerwca 2006 r. do 22 czerwca 2016 r., ewentualnie przed powstaniem niezdolności do pracy, co najmniej 5-letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Konieczne było też udowodnienie, iż niezdolność do pracy powstała w okresach ubezpieczenia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Znaczenie też miała regulacja zamieszczona w art. 61 ustawy emerytalnej. Zgodnie z tym przepisem prawo do renty, które ustało z powodu ustąpienia niezdolności do pracy, podlega przywróceniu, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty ubezpieczony ponownie stał się niezdolny do pracy. Wypełnienie dyspozycji tego przepisu skutkowałoby tym, iż ubezpieczony uzyskiwałby prawo do renty bez potrzeby badania przesłanek z art. 57 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy emerytalnej. Wystarczające byłoby ustalenie niezdolności do pracy.

W dalszej części Sąd Okręgowy stwierdził, iż na dzień 17 stycznia 2012 r. ubezpieczony nie spełniał warunków prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Przy tym Sąd I instancji wskazał, że z uwagi na brak uzasadnienia wyroku w sprawie IV U 464/12 nie było można jednoznacznie stwierdzić, dlaczego Sąd w sprawie tej oddalił odwołanie. Tok postępowania, a zwłaszcza opinia biegłych z dnia 20 lutego 2013 r., sugeruje, iż przyjęto w niej, że ubezpieczony jest częściowo niezdolny do pracy przyjemniej od daty złożenia wniosku, tj. od dnia 7 listopada 2011 r. z powodu organicznych zaburzeń osobowości o rysie paranoicznym oraz, że stwierdzone u niego zaburzenia psychiczne miały charakter przewlekły i w podobnym nasileniu mogły występować 2-3 lata przed datą złożenia wniosku. Biegli twierdzili także, że nie było możliwe precyzyjne określenie daty powstania niezdolności do pracy. Nie było jednak zdaniem Sądu Okręgowego potrzeby szczegółowego dedukowania, która przesłanka prawa do renty nie została wówczas spełniona. W każdym bowiem układzie faktycznym stan związania wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2013 r. umożliwił aktualnie przyznanie ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd I instancji wskazał, że w przypadku ustalenia braku niezdolności do pracy na datę 17 stycznia 2012 r. w niniejszej sprawie nie było możliwe przyjęcie, że ubezpieczony stał się całkowicie lub częściowo niezdolny do pracy przed tą datą (niezależnie od tego, że ubezpieczony nie wniósł sprzeciwu od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 7 lipca 2016 r., co uniemożliwiało obecnie badanie tej kwestii zgodnie z art. 477⁹ § 3 k.p.c.), a ponadto, że niezdolność do pracy powstała w okresie ubezpieczenia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów (art. 61 ustawy emerytalnej).

Zdaniem Sądu Okręgowego w przypadku zaś ustalenia niezdolności do pracy wchodziła w grę jedynie sytuacja, w której Sąd w sprawie IV U 464/12 nie dostrzegł podstaw do zastosowania art. 61 ustawy emerytalnej, gdyż w innym przypadku prawo od renty zostałoby ustalone. Sąd mógł zatem jedynie przyjąć, iż niezdolność do pracy powstała po upływie 18 miesięcy licząc od dnia 13 maja 2005 r. Nie skutkowało to jednak przyznaniem ubezpieczonemu uprawnień rentowych, co było z pewnością wynikiem ustalenia, iż ubezpieczony nie legitymował się 5-letnim okresem składkowym i nieskładkowym w ostatnim dziesięcioleciu licząc od daty powstania niezdolności do pracy, ewentualnie daty złożenia wniosku. W tym układzie sytuacyjnym była to bowiem jedyna okoliczność, która mogła być podstawą oddalenia odwołania.

Następnie Sąd Okręgowy stwierdził, iż w niniejszej sprawie nie było możliwe ustalanie okoliczności faktycznych, które podważałyby prawomocność wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 10 kwietnia 2013 r. Odwołanie ubezpieczonego w istocie do tego zmierzało, gdyż z jednej strony ubezpieczony twierdził, że nie mógł wypracować wymaganej ilości okresów składkowych i nieskładkowych z uwagi na swoją chorobę, zaś z drugiej dążył do przesunięcia początkowej daty całkowitej niezdolności do pracy na okres wcześniejszy niż ustalony orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS (z dnia 1 czerwca 2016 r.). Granicę ustaleń faktycznych stawał jednak wskazany wyrok Sądu Okręgowego w Toruniu, a rekomendowane przez ubezpieczonego fakty prowadziłyby nieuchronnie do jego zakwestionowania. Przesądzony wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2013 r. brak uprawnień rentowych na dzień 17 stycznia 2012 r. oraz niez uzyskanie przez ubezpieczonego od dnia 13 stycznia 2005 r. dalszych okresów składkowych i nieskładkowych skutkowało zatem tym, iż nie było możliwości nabycia przez ubezpieczonego uprawnień rentowych na skutek wniosku z dnia 23 czerwca 2016 r. Uznanie ubezpieczonego za całkowicie niezdolnego do pracy nic w tej mierze nie zmieniało, nawet jeżeli przyjmie się, że niezdolność ta powstała bezpośrednio po wydaniu decyzji z dnia 17 stycznia 2012 r.

W końcowej części, Sąd Okręgowy uznał, iż interpretacja treści odwołania stwarzała pewne problemy. Trudno było bowiem jednoznacznie przesądzić, czy ubezpieczony podważa ustalenia dotyczące wyliczonych okresów składkowych i nieskładkowych, czy też kwestionuje orzeczenie lekarza orzecznika ZUS co do początkowej daty całkowitej niezdolności do pracy. Przyjęcie pierwszego założenia nieuchronnie prowadziło do oddalenia odwołania z uwagi na brak wymaganej ilości okresów składkowych i nieskładkowych w ostatnim dziesięcioleciu przed złożeniem wniosku lub przed powstaniem niezdolności do pracy. Jak wynika z art. 6 i 7 ustawy emerytalnej liczą się bowiem tylko rzeczywiste okresy ubezpieczenia, a nie okresy potencjalne. Drugie z kolei założenie, obligowałoby Sąd do odrzucenia odwołania po myśli art. 477⁹ § 3 k.p.c., skoro ubezpieczony nie złożył sprzeciwu od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS. Sąd Okręgowy uznał jednak za zasadne rozpoznanie sprawy merytorycznie, albowiem, bez względu na treść orzeczenia lekarza orzecznika ZUS i komisji lekarskiej ZUS, w aktualnym stanie rzeczy ubezpieczony nie mógłby uzyskać prawa do renty. Sprzeciwiała się temu treść wyroku z dnia 10 kwietnia 2013 r., którym, Sąd rozpoznający niniejszą sprawę był związany.

W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony zaskarżając go w całości i zarzucając „błędne ustalenia i oddalenie odwołania w sprawie”. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie mu renty z tytułu niezdolności do pracy.

W uzasadnieniu apelacji skarżący oświadczył, iż nie zgadza się z zaskarżonym wyrokiem oraz z wyrokiem Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 10 kwietnia 2013 r. Ubezpieczony wskazał, że nie ma możliwości podjęcia pracy, wobec czego nie uzyska dodatkowych okresów składkowych. Jest wraz z żoną w bardzo trudnej sytuacji finansowej w związku z tym, że nie może się zatrudnić ze względu na stan zdrowia. Skarżący wskazał też, iż rozważa złożenie wniosku o przyznanie świadczenia rentowego w drodze wyjątku, gdyż do 20 letniego okresu ubezpieczenia, uprawniającego go do renty, brakuje mu tylko 2 miesięcy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelację K. P. należało oddalić. Nie zawiera bowiem zarzutów skutkujących koniecznością zmiany bądź uchylecia zaskarżonego wyroku.

Przedmiotem sporu było, czy ubezpieczony ma prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od czerwca 2016r. (miesiąc złożenia wniosku o świadczenie).

Jak prawidłowo wyjaśnił Sąd I instancji, iż prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, w myśl art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj., Dz. U. z 2016 r., poz. 887 ze zm., nazywanej dalej jako „ustawa emerytalna”) przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

1) jest niezdolny do pracy;

2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;

3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11-12, 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-3, 5 lit. a, pkt 6 i 12, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Poza sporem było, iż ubezpieczony spełnił przesłankę z art. 57 ust 1 pkt 1 ustawy emerytalnej - jest niezdolny do pracy. Lekarz orzecznik ZUS ustalił bowiem, iż od 01 czerwca 2016r. ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy, a K. P. od powyższego orzeczenia nie wniósł sprzeciwu do komisji lekarskiej ZUS.

Niesporne było również, iż w dziesięcioleciu poprzedzającym datę złożenia wniosku (23 czerwca 2016r.), jak i poprzedzającym datę powstania niezdolności ustaloną przez lekarza orzecznika ZUS, skarżący nie legitymuje się wymaganym 5 letnim okresem ubezpieczenia. Nie spełnił tym samym przesłanki z art. 57 ust 1 pkt 2 w związku z art. 58 ust 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, którą wykazać miał obowiązek w związku z faktem, iż nie legitymuje się 30 letnim okresem składkowym (art. 58 ust 4 ustawy emerytalnej).

Ostatni okres ubezpieczenia skarżącego upłynął z dniem 12 stycznia 2005r., zatem stosownie do art. 57 ust 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, nabycie przez niego prawa do renty uwarunkowane było od ustalenia, iż jego niezdolność do pracy powstała najpóźniej dnia 12 lipca 2006 r. Dokonanie takiego ustalenia w konkretnym postępowaniu było jednakże niedopuszczalne wobec związania Sądu I i II instancji, stosownie do art. 365 § 1 kpc, prawomocnym wyrokiem wydanym przez Sąd Okręgowy w Toruniu w dniu 10 kwietnia 2013r. sygn. IV U 464/12 w sprawie z odwołania ubezpieczonego przeciwko ZUS O. T. o rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Zgodnie z utrwaloną w orzecznictwie wykładnią powołanego przepisu, związanie orzeczeniem oznacza niedopuszczalność nie tylko dokonywania ustaleń sprzecznych z nim, ale nawet przeprowadzania postępowania dowodowego w tym zakresie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008 r., IV CSK 441/07, LEX nr 376385). W kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się dana kwestia, nie podlega ona już ponownemu badaniu. Owo związanie treścią prawomocnego orzeczenia wyraża nakaz przyjmowania przez wskazane w przepisie art. 365 § 1 k.p.c. podmioty, że w objętej nim sytuacji stan prawny przedstawiał się tak, jak to wynika z sentencji wyroku. Podmioty te są związane dyspozycją konkretnej i indywidualnej normy prawnej wywiedzionej przez sąd z przepisów prawnych zawierających normy generalne i abstrakcyjne w procesie subsumcji określonego stanu faktycznego. Tak określony zakres związania odnosi się tylko do ostatecznego rezultatu rozstrzygnięcia sądowego, ucieleśnionego we wspomnianej wyżej konkretnej i indywidualnej normie prawnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2009 r., II PK 302/08, LEX nr 513001, uchwała SN z 24 marca 2011 r. I UZP 2/11). Prawomocność zapadłego w tej sprawie orzeczenia ma ten skutek w obecnym postępowaniu, że obowiązkiem Sądów jest respektowanie tych okoliczności faktycznych ustalonych w sposób stanowczy we wcześniejszej sprawie, które określały istotę sporu i uzasadniały uwzględnienie zgłoszonego w niej roszczenia. (zob. uzasadnienie wyroku SN z dnia 11 lutego 2014 r. I UK 329/13 LEX nr 1444404).

Podkreślić też trzeba, iż zasadniczo moc wiążąca zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. ma tylko sentencja orzeczenia, a nie mają jej motywy rozstrzygnięcia przedstawione w uzasadnieniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2000 r., II CKN 655/98, LEX nr 51062). Niemniej jednak, zgodnie z wykładnią utrwaloną w judykaturze (zob. np. uzasadnienie wyroku SN z dnia 10 grudnia 2015 r. w sprawie III PK 39/15, LEX nr 1944282 i powołane tam orzecznictwo) w niektórych przypadkach ze względu na ogólność rozstrzygnięcia wyrażonego w sentencji orzeczenia, okoliczności objęte uzasadnieniem mogą służyć do sprecyzowania zakresu mocy wiążącej tego rozstrzygnięcia, czyli granic jego prawomocności materialnej (por. wyrok SN z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, LEX nr 274151). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 czerwca 2009 r., II PK 302/08 (LEX nr 513001) podkreślił, że treść prawomocnego orzeczenia, o którym stanowi art. 365 § 1 k.p.c., stanowi treść wyrażonej w nim indywidualnej i konkretnej normy prawnej, w tym zwłaszcza zakres jej obowiązywania (związania stron i sądów). Często nie jest ona i z obiektywnych względów nie może być w pełni wysłowiona w sentencji orzeczenia. Z tego względu ustalenie tej treści, a przede wszystkim zakresu związania prawomocnym wyrokiem, wymaga niejednokrotnie wykładni orzeczenia w świetle sporządzonego do niego uzasadnienia, a w braku pisemnego uzasadnienia w świetle odtworzonego (np. na podstawie akt sprawy) rozumowania sądu, który wydał badane rozstrzygnięcie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 1998 r., II UKN 594/97, OSNAPiUS 1999 Nr 1, poz. 37, orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 1950 r., Wa.C. 339/49, OSN 1951 nr III, poz. 65, z dnia 18 czerwca 1955 r., III CR 199/54, OSN 1956 Nr 4, poz. 100).

Mając na uwadze czynności podejmowane przez Sąd Okręgowy w Toruniu w sprawie IV U IV U 464/12 – tj. zlecenie biegłym lekarzom sądowym opinii i dwóch opinii uzupełniających – ostatniej po przeprowadzeniu obserwacji ubezpieczonego w warunkach szpitalnych - na okoliczność daty powstania niezdolności do pracy, a także mając na uwadze wyniki tego postępowania dowodowego – ustalenie przez biegłych, iż niezdolność do pracy skarżącego powstała po 2006 r. – należało stwierdzić, iż przyczyną oddalenia odwołania K. P. wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2013r. było ustalenie przez Sąd, iż jego niezdolność do pracy powstała po upływie 18 miesięcy od ostatniego okresu ubezpieczenia tj. po dacie 12 lipca 2006 r., a zatem niespełnienie przesłanki z art. 57 ust 1 pkt 3 ustawy emerytalnej. Ubezpieczony, był zobowiązany do wykazania tej przesłanki, gdyż nie legitymuje się 25 letnim stażem ubezpieczeniowym, o którym mowa w art. 57 ust 2 ustawy emerytalnej.

W konsekwencji w niniejszej sprawie, stosownie do art. 365 § 1 kpc, Sądy I i II instancji nie mogły prowadzić postępowania dowodowego i ustalać, czy niezdolność do pracy ubezpieczonego mogła powstać przed datą 12 lipca 2006 r., a musiały przyjąć, iż niezdolność ta powstała po upływie 18 miesięcy od ostatniego okresu ubezpieczenia skarżącego. Tym samym nieskutecznie apelacja zarzuca wadliwość ustaleń Sądu I instancji, a apelujący powołuje się na treść orzeczeń stwierdzających jego niepełnosprawność od 2004r.

Wskazać w tym miejscu dodatkowo można, iż w świetle obowiązującego stanu prawnego nie można utożsamiać pojęć prawnych "niezdolności do pracy", o którym mowa w art. 12 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz "niepełnosprawności", o którym mowa w art. 1 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Każde bowiem z wymienionych pojęć jest odmiennie definiowane przez regulujące jej akty prawne, zaś orzekanie o stopniu "niezdolności do pracy" oraz o stopniu "niepełnosprawności" należą do różnych organów i stanowią przesłanki dla ustalenia prawa do korzystania z różnego rodzaju świadczeń lub uprawnień (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 386/02 - OSNP 2004 nr 12, poz. 213 oraz z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 222/03 - OSNP 2004 nr 19, poz. 340). Pojęcie „niepełnosprawności” jest treściowo szersze, aniżeli pojęcie "niezdolności do pracy".

W konsekwencji, wobec niespełnienia przez skarżącego warunku z art. 57 ust 1 pkt 3 i warunku stażowego z art. 57 ust 2 ustawy emerytalnej, brak było podstaw do stwierdzenia, iż ubezpieczony nabył prawo do przedmiotowego świadczenia. Nie zachodziły zatem podstawy do uwzględnienia odwołania ubezpieczonego, co prawidłowo stwierdził Sąd I instancji.

Z uwzględnieniem powyższych rozważań, Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne zarówno ustalenia faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia, jak i ocenę prawną dokonane przez Sąd I instancji, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5

listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, opubl. OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776, z dnia 09 marca 2006 r. I CSK 147/05, z 16 lutego 2006 r. IV CK 380/05, z 08 października 1998r. II CKN 923/97 OSNC 1999 nr 3 poz. 60).

Podkreślić też trzeba, że przepisy prawa ubezpieczenia społecznego mają charakter bezwzględnie obowiązujący. Tworzą system prawa ścisłego, zamkniętego. Nie mogą być interpretowane rozszerzająco, zwłaszcza przy zastosowaniu wykładni aksjologicznej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2005 r. I UK 104/05, M.P.Pr. 2006/4/217). W konsekwencji, ponieważ ustawodawca nie ustanowił sytuacji materialnej, rodzinnej osoby ubiegającej się o rentę z tytułu niezdolności do pracy jako przesłanki istotnej dla nabycia tego świadczenia, sąd rozstrzygając o prawie do renty nie może tych okoliczności uwzględniać.

Z uwagi na opisaną w apelacji sytuację skarżącego, można jedynie dodać, iż ubezpieczonym, którzy wskutek szczególnych okoliczności nie spełniają warunków wymaganych w ustawie do uzyskania prawa do renty i nie mogą - ze względu na całkowitą niezdolność do pracy lub wiek - podjąć pracy lub działalności objętej ubezpieczeniem społecznym a nie mają niezbędnych środków utrzymania, Prezes Zakładu może przyznać – na wniosek takiej osoby - w drodze wyjątku świadczenia w wysokości nieprzekraczającej odpowiednich świadczeń przewidzianych w ustawie, co wynika z art. 83 ust 1 w związku z art. 116 ust 1 ustawy emerytalnej.

Zaskarżony wyrok odpowiada prawu. Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny, na mocy art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

SSA Alicja Podlewska SSA Bożena Grubba SSA Maciej Piankowski